

222161

SERIA

C

NUMĂRUL

CUNOȘTINTE

FOLOSITOARE

92

„DIN LUMEA LARGĂ”

DIRECȚ. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

ION GHICA

ECONOMIST

DE

Prof. VICTOR SLĂVESCU

Membru al Academiei Române

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Numerele care lipsesc sînt vîndute.

CUNOAȘTEREA ȚĂRII

- C. 5. **Bucovina** de I. SIMIONESCU*
C. 7. **Dobrogea** de C. BRĂTESCU*
C. 14. **Românii de peste Nistru** de V. HAREA*
C. 17. **Govora și Călimănești** de I. SIMIONESCU*
C. 18. **Moldova** de I. SIMIONESCU.
C. 19. **Românii din Ungaria** de I. GEORGESCU.
C. 20. **Jud. Turda** de I. MUREȘEANU.
C. 21. **Țara Hațegului** de G. TODICA.
C. 25. **Cețările de pe Nistru** de AP. CULEA*.
C. 27. **Valea Jiului din Ardeal** de P. HOSSU-LONGIN.
C. 28. **Țara Bârsel** de N. ORGHIDAN.
C. 29. **Vechiul ținut al Sucevei** de V. CIUREA.
C. 30. **Macedo-Românii** de TACHE-PAHAĞI.
C. 31. **Românii din Banatul Jugoslav** de PR. BIZEREA.
C. 34. **Maramureșul** GH. VORNICU.
C. 39. **Biajul de ALEX. LUPEANU-MELIN***
C. 54. **Banatul** de D. IZVERNICEANU*
C. 55. **Zarandul** de G. CAMBER*
C. 57. **Bucureștii** de V. MIHĂILESCU*
C. 62. **Carmen-Sylva** (TEKIRBHIOL) de DR. COCA ODESEANU*
C. 75. **Republica moldovenească a sovietelor** de N. SMOCHINA.
C. 88. **Vatra-Dornei** de I. SIMIONESCU.

ENERGII ROMĂNEȘTI

- C. 11—12. **A. Șaguna** de I. LUPAȘ. (101.)
C. 22. **Sp. C. Haret** de I. SIMIONESCU.
C. 24. **N. Milescu** de I. SIMIONESCU.
C. 47. **Dănilă Apostol** de N. P. SMOCHINA*
C. 53. **A. Odobescu** de AL. TZIGARA-SAMURÇAȘ*
C. 56. **Lord. Golescu** de N. BANESCU*
C. 63. **Gh. Coșbuc** de V. M. SASSU*
C. 64. **A. Philippide** de I. IORDAN*
C. 65. **N. Gane** de A. GORVEI*
C. 68. **Gh. Lazăr** de PAUL PAPADOPOUL*
C. 70. **G. Enescu** de M. COSTIN*
C. 71. **C. I. Istrati** de C. KIRIȚESCU*
C. 72. **Al. Vlahuță** de V. M. SASSU*
C. 73. **V. Părvan** de I. ANDRIEȘESCU*
C. 74. **Ion Creangă** pedagog și învățător de V. GHETEĂ*
C. 76. **P. Cerna** de L. PREDESCU*
C. 77. **Grigore Ureche și Miron Costin** de L. PREDESCU*
C. 78. **I. Eliade-Rădulescu** de GEORGE BAICULESCU*
C. 79. **Ep. Melchisedec** de GH. DINCA*
C. 80. **P. Ispirescu** de P. I. PAPADOPOUL*
C. 82. **Cărturarii din Banat** de TRANDAFIR LAȚIA*
C. 83. **M. Eminescu** de V. GHETEĂ*
C. 84. **Gh. Țițeica** de N. CIORĂNESCU.
C. 85. **Mitr. Dosoftei** de GH. DINCA*
C. 86. **Dr. I. Cantacuzino** de DR. GR. T. POPA*
C. 87. **Veniamin Costache** de TEODOR CERBULEȚ*
C. 89. **V. Alexandri** de V. M. SASU*
C. 90. **P. Hașdău** de P. PAPADOPOUL*
C. 91. **Mitr. Antim Ivireanu** de TH. CERBULEȚ*
C. 92. **Ion Ghica** de VICTOR SLĂVESCU*

ȚĂRI STRĂINE

- C. 4. **Finlanda** de I. SIMIONESCU*
C. 16. **Lituania** de G. NĂSTASE.
C. 23. **Danemarca** de MAGDA D. NICOLAESCU.
C. 32. **Coasta de Azur** de I. SIMIONESCU.
C. 33. **Elveția** de TRAIAN G. ZAHARIA.
C. 35. **Austria** de I. SIMIONESCU.
C. 36. **Belgia** de TRAIAN G. ZAHARIA.
C. 37. **Afganistanul** de I. SIMIONESCU.
C. 41. **Pe urmele lui Robinson Crusoe** de I. SIMIONESCU.
C. 42. **Din Norvegia** de I. CONEA*
C. 44. **Japonia** de I. SIMIONESCU*
C. 45. **Intr-o mănăstire din Himalaya** de MIRCEA ELIADE*
C. 48. **New-York** de P. COMĂRNEȘCU*
C. 59. **Abisinia** de I. SIMIONESCU*
C. 60. **Polonia** de I. SIMIONESCU*
C. 66. **Lecturi geografice.—Asia** de I. SIMIONESCU*
C. 81. **Sfântul munte** de AUREL COSMA*

ISTORIE

- C. 25. **Cețările moldovenești de pe Nistru** de AP. D. CULEA.
C. 43. **Din vremea lui Ștefan cel Mare** de GEN. R. ROSETTI*
C. 51. **Țara visurilor împiericite** (EGIPTUL) de MIRCEA HEROVARU*
C. 61. **Date istorice și culturale din România** de CRONICAR*

SERIA C

No. 92

**CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ**

ION GHICA

ECONOMIST

DE

Prof. VICTOR SLĂVESCU

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

31622-940

Alte biografii cuprinse în

„Cunoștințe folositoare“

A. ODOBESCU

de A. TZIGARA-SAMURCAȘ Prof. Univ.

IORDACHE GOLESCU

de N. BĂNESCU Prof. Univ.

V. PÂRVAN

de I. ANDRIEȘESCU

N. GANE

de A. GOROVEI Membru cor. Acad. Rom.

A. VLAHUȚĂ

de V. M. SASSU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. CREANGĂ

pedagog și învățător de V. GHEȚEA.

GH. TITEICA

de N. CIORĂNESCU

I. ELIADE RĂDULESCU

de G. BAICULESCU.

22161 Episcopul MELCHISEDEC

de GH. DINCĂ

B. P. HAȘDEU

de P. PAPADOPOL

V. ALECSANDRI

de V. M. SASSU

Dr. I. CANTACUZINO

de Dr. GR. T. POPA

I O N G H I C A

ECONOMIST

Printre oamenii de samă frunțași ai neamului nostru trebuie socotit și I. Ghica. Făcând parte din pleiada celor care au luptat pentru întemeierea României în perioada de sbucium, el răsare deasupra multora nu numai prin pregătirea sa serioasă științifică, dar mai ales printr'o variată și rodnică activitate. Vreme de 60 ani a lucrat și luptat cu vorba, cu fapta și mai ales cu scrisul, în țară ca și în străinătate, pentru neamul și patria sa.

În școalele noastre de azi pe nedrept se înfățișază personalitatea lui I. Ghica numai ca literat. „Scrisorile către Alexandri“ nu reprezintă decât o parte, o mică parte, din ceia ce a produs. Au fost scrise spre bătrânețe, ca amintiri. Scrisul lui I. Ghica însă e mult mai variat, în domenii în care cel dintâi trage brazde, iar stilul întrebuintat dacă nu e atât de colorat ca în „Scrisori“, este tot atât de limpede „literar“ și în celelalte lucrări.

E primul dintre scriitorii noștri care îmbracă într'o formă înțeleasă, luminoasă, probleme științifice și economice.

Pentru locul ce-l ocupă, în perioada de renaștere națională din veacul al XIX-lea, căci îl găsim activând în atâtea direcțiuni, în ciuda

atâtor piedici, primejdii și suferințe morale și materiale, socotim că Ion Ghica nu se bucură astăzi de toată prețuirea ce i se cuvine. Am putea spune că este un uitat. Și cu toate acestea cine îi urmărește lungă și rodnică lui viață și activitate, dar mai ales cine îi adâncește bogata și variata lui operă de scriitor, nu-i poate precupeți adânci sentimente de admirație.

După împrejurările de atunci, Ion Ghica, cu plina lui personalitate, nu se putea mărgini a lucra într'o singură direcțiune. Prin cultura largă și temeinică ce-și apropiase, dar mai ales prin sentimentele lui sincere de dragoste de țară, Ion Ghica se amestecă și ia o parte însemnată, de multe ori decisivă, la toate actele publice ale Țării dintre 1840—1890, desfășurând o activitate din cele mai intense. Va fi de îndeplinit, de cei chemați, o lucrare de temeinică sinteză asupra lui Ion Ghica, ca om de Stat, ca patriot, ca scriitor, ca om de cultură și ca educator al neamului său, pentru ca să se cunoască în lumina cea adevărată, ce reprezintă el în epoca de renaștere și consolidare politică și socială a României moderne. Poate în acest chip va ieși din uitarea nemeritată în care zace astăzi.

Mă voi mărgini aici a înfățișa cetitorilor unul din aspectele cele mai interesante, puțin cunoscut de cei mai mulți dintre noi, ale bogatei lui personalități și anume acel de scriitor economist.

Opera economică ce ne-a lăsat Ion Ghica este variată, bogată, și de o însemnată valoare documentară. Și cum și această operă este astăzi destul de uitată, „Asociația Generală a Economiștilor din România“ a luat inițiativă să o retipărească cu prilejul co-

memorării celor 40 de ani ce s'au scurs dela moartea lui ¹⁾).

*

Născut la 16 August 1816 în București, ca fiu al Banului Dimitrie Scarlat Ghica și al soției acestuia Maria, fiica lui Scarlat Câmpineanu, Ion Ghica învață în București mai întâi carte grecească și apoi gramatică românească sub conducerea lui Eliade. Indrumat de unchii lui Constantin și Ion Câmpineanu, cărora le poartă o adâncă recunoștință, se aplică cu multă hărnicie la învățătură. În 1830 intră în școala lui Vaillant, adăpostită la Sf. Sava, unde întâlnește și pe alți copii de care se va lega mai târziu, ca N. Bălcescu, Rosetti, Grigore Alexandrescu, etc. Trece apoi la școala românească dela Colegiul Sf. Sava, unde are ca dascăli pe foștii elevi ai lui Gheorghe Lazăr: Georghe Pop, Petrache Poenaru, Eufrosin Poteca, Costake Moroiu, etc. Aci i se dezvoltă gustul pentru știință și literatură, dar mai ales sentimentul lui de adâncă dragoste de țară.

În 1834 pleacă la Paris, iar în Ianuarie 1836 își trece bacalaureatul la Sorbona, după care se înscrie la Școala de Mine și în 1841, dobândește titlul de inginer de mine, la vârsta de 25 ani.

În acei 7 ani, cât a trăit și a studiat Ion Ghica la Paris, el nu se mulțumește numai cu viața obișnuită de student. Deși avea o deosebită înclinare pentru științele exacte — după cum singur o mărturisește — el nu neglijează nici alte domenii științifice. Dornic a-și apro-

1) Ion Ghica. Scrisori economice, 3 vol. București, 1937. Lei 300.

pia o cultură generală cât mai complectă, el urmărește cu un viu interes și alte discipline. Astfel, el urmează cursurile de economie politică ținute la Sorbona de Jean Baptiste Say și alți economiști, dar mai ales studiază cu mare hărnicie operele economiștilor de seamă ai timpului, după cum reiese din însăși scrierile lui de mai târziu.

Urmărește cu un egal interes diferitele curente literare ale epocii, dar mai ales acordă problemelor politice o adevărată pasiune, în acea vreme de frământări sociale și bogate evenimente politice din Franța.

Din epoca de student, Ghica începe să se formeze și să judece cu maturitate evenimentele politice, formulând aprecieri juste și dovedind preocupări continue asupra soartei Principatelor, aflate atunci în plină frământare și sub influența celor trei Mari Puteri — Rusia, Turcia și Austria — fiecare urmărind gânduri ascunse și în orice caz dușmănoase pentru neamul nostru.

De altfel aceste preocupări politice, cu pronunțat caracter național, le aveau toți tinerii studioși, aflați atunci la Paris și de care Ion Ghica era legat prin trainice sentimente de prietenie.

Dovada preocupărilor lui în această ordine de idei, este că în 1838, student fiind, Ion Ghica publică prima sa lucrare cu caracter politic: „*Poids de la Moldo-Valachie dans la question d'Orient. Coup d'oeil sur la dernière occupation militaire russe de ces provinces*“.

(Importanța Moldo-Valahiei în chestia Orientului. Privire asupra ultimei ocupații militare ruse a acestor provincii).

În 1841 se întoarce în țară bine pregătit, cu o frumoasă cultură generală și specială, pă-

truns de ideile liberate, politice, sociale și economice ale timpului, dar mai ales însuflețit de o mare dragoste de țară și îmboldit de dorul, abia stăpânit, de a lucra de îndată și din toate puterile pentru ridicarea patriei.

În țară, nu-l așteaptă decât piedici, amenințări, din cauza ideilor lui naționale și liberale. În acea vreme — 1841 — domnea Alexandru Dumitru Ghica, rudă cu Ion Ghica. Ar fi putut ocupa de îndată slujbe înalte, dată fiind și pregătirea lui serioasă. Tatăl său, ar fi vrut să-l facă prefect. Ion Ghica dorea să lucreze ca inginer la exploatarea minelor de sare sau să ia o catedră la Colegiul Sf. Sava. Nu face niciuna, nici alta. Incepând să fie bănuțit pentru sentimentele lui anti-ruse, tocmai într-o vreme când Alexandru Ghica pierdea tronul, fiindcă nu ținuse seamă de interesele rusești, el nu întâmpină decât vrăjmașii și piedeci. Devine chiar nedorit în București. Aceasta nu-l descurajează. Dimpotrivă, devine și mai dârz în ideile sale naționale. În această perioadă întemeiază cu N. Bălcescu și Christian Tell, o societate politică secretă „*Frăția*“ ce va juca în viitor un rol însemnat.

În 1842 pleacă la Iași, având între altele și însărcinarea politică de a oferi lui Mihai-Vodă Sturdza domnia Țării Românești, în locul lui Alexandru D. Ghica, violent combătut de o seamă de boieri, în frunte cu Gh. Bibescu, ce avea să devină Domn în 1842. Mihai-Vodă Sturdza refuză propunerea.

Călătoria la Iași înseamnă un moment important pentru economistul Ion Ghica. Într-adevăr, acolo el întâlnește pe *Niculae Șuțu* — „*Beizadea Nicolache*“ — cum i se spunea, fiind fiul lui Alexandru Șuțu, fost Domn al Moldovei și Țării Românești în mai multe rân-

duri -- care se ocupa mult cu problemele economice moldovenești, publicând în limba franceză însemnate lucrări. Poate fi considerat ca primul nostru economist român moldovean, numai că trebuie menționat faptul că el scria în limba franceză.

Beizadeaua Niculae Șuțu, postelnic și efor al școalelor din Moldova, cunoscând pregătirea serioasă a lui Ion Ghica, îi propuse și acesta primește, să facă cursuri de economie politică la Academia Mihăileană.

La 23 Noemvrie 1843 deschide cursul cu prelegerea: „*Despre importanța economiei politice*“. Este deci de reținut faptul că Ion Ghica este acela care a ținut cel dintâi curs de economie politică, cu caracter universitar, și anume *la Iași, acum 97 de ani*.

Problemele economice, prezentate sub forma de prelegeri academice, constituiau o noutate și în acelaș timp o atracțiune pentru intelectualii ieșeni și moldoveni din vremea aceea. Se pare că, la început cel puțin, chiar Mihai-Vodă Sturdza le urmărea cu un deosebit interes. Prezentate cu măiestrie și cu acel incomparabil talent de povestitor al lui Ion Ghica, problemele economice interesau mult; după însăși spusele lui, prelegerile erau urmate de multă lume.

Ne-au rămas, din nenorocire, numai un rezumat al primei lecțiuni de deschidere dela 23 Noemvrie 1843, publicat în „*Propășirea*“ (1844, An. I, pag. 57—62); celelalte prelegeri nu s’au publicat. Este de presupus însă că ideile cuprinse în aceste prelegeri au servit lui Ion Ghica pentru studiile sale economice de mai târziu.

Din textul prelegerii inaugurale, reținem nota națională, proprie lui Ion Ghica, și subli-

niem faptul că el anunță publicului ieșan nou-tatea unor tratative ce se ducea la Iași pentru întocmirea unei „*unități bănești*“ (uniune monetară) între cele două Principate, căreia Ion Ghica îi atribuia — și cu drept cuvânt — o însemnătate considerabilă, nu atât din punct de vedere economic, dar mai ales din acel politic, socotind faptul ca un prim pas către Unirea celor două țări surori.

Cât a stat la Iași, unde și-a continuat regulat cursul său de economie politică, Ion Ghica a înființat împreună cu alți tineri intelectuali moldoveni, revista „*Propășirea*“ (apărută între Ianuarie și Octombrie 1844). În chiar primul număr al revistei Ion Ghica publică un alt studiu cu caracter economic: „*Uniunea vămilor între Moldova și Valachia*“, suprimat însă de cenzură. Urmează apoi studiul său: „*Ochire asupra științelor*“, (I. Ghica a făcut și un curs de mineralogie tot la Academia Mihăileană) și despre „*Măsuri și greutăți*“, ambele publicate în „*Propășirea*“. Amintim că la această revistă ieșană mai colaborează și un alt economist de samă *Ion Ionescu dela Brad*.

La sfârșitul anului 1844, este chemat de interes familial la București, căci tatăl său cade grav bolnav și moare în 1845. După ce pune în ordine averea părintească, pleacă în străinătate, unde rămâne până în 1847, colindând Italia, Franța, Anglia. La Paris se reîntâlnește cu vechii lui prieteni: Kogălniceanu, Bălcescu, frații Brătianu, etc.

În 1847 se reîntoarce în țară. Vrea să fie ales deputat în județul Dâmbovița, unde își avea moșia. Domnitorul Bibescu îi contestă dreptul de a fi ales, poate cu știința și din dorința Rușilor, al căror dușman neîmpăcat era Ion Ghica. În această vreme el se căsătorește cu

fiica lui Nicolae Mavrus, un om bogat și învățat, întemeind o căsătorie din cele mai fericite.

Cu toate împrejurările politice turburi din această vreme și cu toată activitatea pe tărâm național desfășurată de Ion Ghica, în acest timp, el nu uita preocupările lui științifice. În 1848 publică la *Tipografia C. A. Rosetti și Winterhalder*, lucrarea sa: „*Măsurile și greutățile românești și moldovenești în comparație cu ale celorlalte neamuri, cu un articol asupra mijloacelor de comunicații*“.

Între 1848—1859, Ion Ghica este ocupat și preocupat numai de problemele politice ale Principatelor, fiind amestecat și luând o parte activă și câteodată chiar decisivă la toate evenimentele de seamă din această perioadă. Amestecat în Revoluția din 1848, desfășură apoi la Constantinopol o activitate diplomatică din cele mai intense și mai utile cauzei naționale.

Chiar și atunci când Ion Ghica întreprinde o acțiune de propagandă politică, el nu pierde din vedere necesitatea documentării economice prin cifre și date precise, cum o face în broșura sa: „*Dernière occupation des Principautés danubiennes par les Russes*“, (Ultima ocupație a Principatelor dunărene de către Ruși) semnată *G. Chainoi*. Astfel găsim capitole întregi ca: „*Noțiuni statistice*“ „*Starea financiară*“, „*Problema agrară*“, prin care se arată situația economică și financiară a Principatelor, de cel mai mare interes documentar.

Amintim în treacăt că între 1854—1859, Ion Ghica primește la propunerea Lordului Redcliffe, ambasadorul Angliei la Constantinopol, să guverneze insula Samos. Acolo el desfășoară o activitate din cele mai fecunde, vădind calități administrative și gospodărești, recu-

noscute de Sultan, care îi dă titlul de Prinț de Samos (18 Februarie 1856).

Se întoarce în țară în 1857 și ia parte la toate evenimentele politice care aveau să ducă la Unirea celor două Principate, în Ianuarie 1859.

Subt Domnia lui Cuza-Vodă, Ion Ghica și-a avut rolul său bine determinat, apropierea dintre Domnitor și Ion Ghica fiind făcută prin ajutorul prietenului său Vasile Alecsandri. Între 6 Martie—26 Aprilie 1859 îl găsim Ministru de Interne și președinte de Consiliu în Moldova, iar apoi îndeplinește aceleași funcțiuni în Muntenia între 11 Octomvrie 1859—27 Mai 1860.

Mai târziu se depărtează de Vodă-Cuza, mai ales după lovitura de Stat din 1864, luptând chiar pentru detronarea acestuia.

Între detronarea lui Vodă-Cuza și venirea în țară a Domnitorului Carol (11 Februarie și 11 Mai 1866), Ion Ghica este președinte de Consiliu și Ministru de Externe.

Sub Domnitorul Carol redevine în două rânduri ca ministru (15 Iulie 1866—28 Februarie 1867) și prim-ministru (15 Decemvrie 1870 și 10 Martie 1871,) la Departamentul Internele. După 1871 n'a mai activat în politica militantă internă.

În toată această perioadă de adânci frământări și mare prefacere politică și socială, în care are un rol din cele mai de seamă, Ion Ghica nu părăsește niciun moment preocupările lui științifice, tocmai pe tărîmul economic, publicând numeroase studii și articole în diferitele reviste ale timpului.

Amintim:

1. *Prejudețe și vămi* („Independența“), 1861.
2. *Deprecierea valorii și creditului cu statutele Băncii Române* („Independența“), 1861.

3. *Impozitul pe venit* („Țăranul Român“), 1861.

4. *Misiunea Românilor* („Țăranul Român“), 1862.

5. *Drumurile de fer* („Revista română pentru știință, litere și artă“), 1862.

6. *Convorbiri economice*. Introducere. Creditul. Imprumuturile Statului. București (1864?), C. Ștefan Razidescu.

7. *Convorbiri economice*. Munca. București, 1865, Ștefan Razidescu.

8. *Vademecum al inginerului și al comerciantului, greutăți, și măsuri, formele întrebuințate în ingineria civilă și militară și în comerț*. București, 1865, Ștefan Razidescu.

9. *Convorbiri economice*. Ed. II. București, 1868 (Munca, Creditul, Proprietatea). Imp. Ion Weiss.

10. *Convorbiri economice* Industria. București, 1872, Tip. Laboratoriilor Români.

11. *Ajutorul comerciantului, al agricultorului și al inginerului*. Greutăți și măsuri. Formule întrebuințate în comerț, bancă, agricultură și inginerie civilă. București, 1873 (Socec). În colaborare cu D. A. Sturdza.

12. *Convorbiri economice* (Finanțele). București, 1873, Imp. Laboratoriilor Români.

13. *Considerațiuni asupra creditului funciar român* („Românul“), Ianuarie și Februarie 1873.

14. *Convorbiri economice*. Bucureștiul industrial și politic. București, 1875 (Imp. Laboratoriilor Români).

15. *Convorbiri economice*. Ed. III, 2 vol. București 1879 (Socec), pag. X + 643 pag.

Pentru bogata lui activitate științifică, Ion Ghica este ales la 13 August 1873 membru al

Academiei Române, secțiunea științifică, iar la 18 Septembrie 1876 este ales președintele Academiei și apoi reales de mai multe ori.

Ca membru al *Academiei Române*, pe lângă alte comunicări și discursuri, a scris rapoarte documentate, unul în 1881 asupra cărții lui A. D. Xenopol: „*Studii economice*“, Iași, 1879, și altul în 1882 asupra cărții lui P. S. Aurelian: „*Țara Noastră*“, București 1875.

Între 1881—1889, Ion Ghica este trimis ca ministru al țării la Londra. De acolo, el continuă fecunda lui activitate de scriitor economist publicând prin diferite reviste studii și articole de mare însemnătate.

Amintim:

1. *Producțiunea, consumațiunea și schimbul*, 1882 („Convorbiri literare“).

2. *Mehrupciu* (Theodor Diamant), 1883 („Convorbiri literare“).

3. *Convorbiri economice*. Vol. III (Producțiunea, consumațiunea și schimbul). București, 1884 (Socec).

4. *Insula Prostă*, 1885 („Convorbiri literare“).

5. *Două călătorii în vis*, 1889 („Revista Nouă“).

6. *Moravuri de altădată*, 1890 („Revista Nouă“).

În 1889 se întoarce în țară. Avea 73 de ani. Se retrage la moșia sa Ghergani în Dâmbovița, la frumoasa sa gospodărie și lângă biblioteca lui atât de bogată. Scrie amintiri politice și literare în admirabilele scrisori către V. Alecsandri.

În primăvara anului 1897, se stinge, după grele încercări și suferințe, la vârsta de peste 80 de ani.

Opera economică a lui Ion Ghica trebuie judecată ținând seamă de cultura și pregătirea lui științifică în această direcțiune, dar mai ales nepierzând din vedere vremea și împrejurările în care scria acest prim și mare economist român.

Am văzut că încă din timpul când făcea la Paris temeinice studii de inginerie, Ion Ghica dovedea un mare interes și pentru problemele economice. El audia la Sorbona și aiurea cursurile de economie politică ale economiștilor francezi de seamă din perioada 1836—1841, primind de sigur influența ideilor liberale economice atunci atot stăpânitoare. După aceea, de sigur Ion Ghica va fi trebuit să se țină la curent cu mersul gândirii economice din Apus, iar deseale călătorii întreprinse i-au dat putința să-și îmbogățească mereu cultura sa economică.

Judecând după citatele ce face în diferitele sale scrieri economice și după ideile ce susține, reiese cu prisosință că Ion Ghica a cunoscut și studiat serios literatura economică franceză și engleză a epocii sale și până la el, rămânând până la urmă un credincios partizan al doctrinei clasice și al școalei liberale franceze strâns legate de cea dintâi. După cum arată în lucrarea sa atât de frumoasă „*Teodor Diamant*“, Ion Ghica a cunoscut și noile doctrine social-economice mai înaintate, precum și pe mulți din reprezentanții lor.

Nu pare a fi cunoscut literatura economică germană; în orice caz, nu pomenește niciodată de vreun economist german sau de vreo doctrină germană.

Pentru vremea lui și ținând seamă, mai ales, de multiplele preocupări ale lui Ion Ghica și în alte direcțiuni, se poate trage această primă

concluziune că el își apropiase o solidă cultură economică, ținută la curent și înprospătată prin bogate lecturi.

Se cuvine să subliniem meritul lui Ion Ghica de a fi cel dintâi care a scris despre problemele economice, în limba românească. Aceasta constituie un real merit, căci multe au fost neajunsurile întâmpinate de el pentru a exprima în românește anumiți termeni tehnici, cu caracter economic. În lipsa unui vocabular apropiat, Ion Ghica a trebuit să creeze el însuși termeni corespunzători, dintre cari unii ne apar astăzi cu o savoare deosebită. Amintim câțiva: „*materii întăetoare*“ în loc de *materii prime*; „*compania de plutire*“ în loc de *compania de navigație*; „*unitate de vâmi*“ în loc de *uniune vamală*; „*slobozenie de comerț*“ în loc de *libertate comercială*; „*venit doganal*“ în loc de *venit vamal*; „*vasul fumegător*“, în loc de *va-por cu aburi*, etc.

Toate aceste neîndemânări de termeni nu micșorează cu nimic meritul de scriitor economist al lui Ion Ghica și nici nu face ca el să nu poată fi cetit și astăzi cu un viu și real interes. Dimpotrivă, el este un scriitor fermecător iar prin marele lui talent de povestitor, chiar când se ocupă de probleme aride, face să fie cetit cu o mare plăcere și cu mare ușurință. Insuși Vasile Alecsandri, care nu prea gusta problemele economice, ne face mărturisirea undeva că a cetit „pe nerăsuflăte cele 80 de pagini de convorbiri economice“, atât erau de admirabil scrise.

Cu această constatare venim la examinarea unui alt aspect subt care se înfățișează opera lui Ion Ghica.

Deplin stăpân pe principiile fundamentale ale economiei politice și mereu la curent cu li-

teratura economică a timpului, prin bogatele sale lecturi, Ion Ghica ar fi putut de sigur, cu ușurință să scrie un tratat de economie politică, în care să se mărginească la expunere teoretică și aridă a diferitelor probleme economice.

Ion Ghica nu adoptă această cale, urmată mai târziu de alții. El își dădea seama și *când* scria și *pentru cine scria*. Nu pierdeadin vedere nici nivelul intelectual al epocii în care trăia, nici preocupările de seamă ale lumii românești dela mijlocul veacului al XIX-lea. De aceea, tocmai pentru a răspândi cunoștințele și noțiunile economice, așa de puțin răspândite pe acea vreme în țara noastră, cât și pentru a critica anumite stări de lucruri, anumite credințe și prejudecăți, anumite deprinderi și moravuri, el adoptă o formă proprie lui, forma *convorbirilor și expunerilor cu caracter mai mult didactic*, fără a lăsa să se vădească prea mult scopul lor educativ. De aceea, Ion Ghica îmbină expunerea unor principii abstracte cu povestiri de fapte și întâmplări din trecutul nostru.

În felul acesta Ion Ghica nu este numai un scriitor economist în sensul propriu al cuvântului; el este un adevărat educator, un adevărat dascăl, care nu-și recrutează elevii între zidurile de școală, ci în cercurile largi de cărturari, dela cei mai modești până la conducătorii țării. Căutând să răspândească ideile noi, în legătură cu organizarea economică a țării pe alte baze, pe alte principii, el nu se sfiește să ironizeze și să satirizeze anumite păreri, concepțiuni și deprinderi, trecând câteodată chiar la un limbaj tăios, violent uneori, aceasta numai din marea lui dorință de a vedea

introducându-se și la noi în țară, alte metode de organizare economică și alte preocupări, mai înalte și mai desinteresate.

De aceea scrierile economice ale lui Ion Ghica nu au atât valoarea unor opere de curată și înaltă știință economică, cât mai ales cuprind strădania de gândire a unui mare patriot de a răspândi idei noi potrivite pentru ridicarea țării din situația de primitivitate economică în care se găsea. Poate fi socotit printre primii, dacă nu cel dintâi popularizator științific dela noi.

Este de folos și interesant să amintim cum înțelegea Ion Ghica rolul scriitorului economist, pentru epoca când se silea să răspândească tainele științei economice în țara noastră.

„Datoria aceluia ce apucă pana” — spunea Ion Ghica — este de a scrie după povățuirea unei convingeri, luminată printr’o cercetare adâncă și serioasă, curată de interes personal, care să nu se conducă de opiniuni la care se interesează amorul său propriu, iubirea de popularitate, ura sau afecțiunea către persoane sau clase (*Prejudețe și vămi*).

Mai târziu, când Ion Ghica începe să dea la iveală numeroasele sale lucrări economice, nu scapă prilejul de a face unele observări cu caracter general, din care reiese marile și nobilele lui preocupări.

In Introducerea operei sale fundamentale: „*Convorbiri economice*”, spune Ion Ghica:

„Departate de aceste lupte, urmașii noștri vor ceti câte s’au scris într’acești timp, vor vedea cu mâhnire *sărăcia de idei și avuția de patimi* care ne sfâșie într’un timp atât de critic, într’un timp când trebuia ca toată inteligența să aducă contingentul său la o lucrare atât de

mare, atât de anevoioasă, ca renașterea unei națiuni“. Iar mai departe adaugă: „*Nu domina puterii, ci domina legilor*“, căci, spunea tot el: „*Mulțimea se măgulește lesne de ceea ce place patimilor ei*“. Iar cu alt prilej, și mai aproape de bătrânețe, scrie: „*Ar fi de dorit ca publicității noastre să facă mai puțină politică și mai multă economie. Românii de toate clasele nu ar avea decât să câștige prin aceasta*“.

Reiese din toate cele amintite mai sus, care era punctul de vedere al lui Ion Ghica, atunci când apuca condeiful de economist, spre a lămurii atâtea probleme sau pentru a reprezenta și apăra un anumit punct de vedere.

Este adevărat că uneori Ion Ghica era și nedrept în judecata lui sau când opiniunile ce exprima erau puternic influențate de împrejurări trecătoare. Astfel în studiul său „*Misiunea Românilor*“ („*Țăranul Român*“, 1862, Aprilie) din care reiese încrederea deplină ce avea în viitorul neamului nostru, lasă să-i scape (sau o face cu intenție), aprecieri atât de crude asupra situației din țară, numai la trei ani dela Unirea Principatelor:

„Câtă mâhnire nu trebuie să aibă acei cari au pus speranțele în noi, când văd că după 3 ani (1862 față de 1859) nu am așezat nici măcar bazele unei organizațiuni serioase, când văd că corupția în obiceiuri, abuzul, prevariata și concuțiunea în administrație și în magistratură și risipa banului Statului în loc să dispară, merg crescând din zi în zi“. Chiar dacă opiniunile exprimate se rezemau pe adevăr, nu se putea uita influențele vătămătoare ce se exercitau asupra țării noastre de-a-lungul unor vremuri neprielnice și în orice caz, o schimbare în bine nu se putea realiza numai în câțiva ani. De sigur, numai dragostea lui

de țară și dorința vie ce resimțea Ion Ghica de a vedea țara îndrumată spre o bună așezare, îl făcea să fie atât de aspru în aprecierile sale.

Am spus că Ion Ghica este cel dintâi economist român chemat să ție prelegeri publice, cu caracter academic. Din rezumatul primei prelegeri, publicată, reținem în ce chip deosebit sublinia el putința de a se realiza o unitate monetară între Moldova și Muntenia.

„Nu pot să nu vă împărtășesc noutatea că în zilele acestea se tratează aci în Iași despre o *unitate bănească* între Principatele noastre; folosurile ce ar ieși dintr'oa asemenea alcătuire nu pot fi măsurate. Cât despre pagubele ce zic că s'ar pricinui unora din lucrători, lesne ar putea dovedi cineva că nu pot fi decât numai niște închipuiri, niște năluciri“

În studiul său „*Ochire asupra științelor*“ (*Propășirea*, 1844) se exprimă în chipul următor asupra economiei politice: „Această știință ni se pare că până acum stă în două principii: 1) Ca fiecare nație să producă obiecturile la care are mai multe înlesniri locale și să le schimbe cu acelaș ale celorlalte și 2) A lăsa să treacă slobod o materie dela un loc la altul. Aceste două principii, până acum nepuse în lucrare mai nicăiri, făgăduesc să înmulțească binele omului și să-l ducă spre cea mai desăvârșită fericire“.

Reiese din acest citat, cu prisosință, cât era de câștigat Ion Ghica pentru ideile economice liberale, pe care de altfel le va susține cu tărie și mai târziu și în alte opere.

În lucrarea sa: „*Măsurile și greutățile românești și moldovenești în comparație cu ale celorlalte neamuri, cu un articol asupra mijloacelor de comunicații*“ (1848) se pot constata

observațiuni de un mare interes și unele chiar de mare curaj, *când pledează pentru unificarea acestor măsuri și greutate și chiar a monetelor*, nu numai îniauntru țării noastre, dar și între toate țările.

„Mulțimea măsurilor și nenumăratele monete întrebuițate în deosebitele părți ale lumii sunt o neîndemânare și o piedică foarte însemnată pentru comerț. Mulțime de vreme pierdută pentru calculul raporturilor deosebite a felurilor de măsuri; o mulțime de anevoințe pentru combinarea speculațiilor între țări deosebite; câtă băgare de seamă ca să se apere cineva de pagubele ce pot urma dintr'o greșală în contracturi. *Și din nenorocire nu poate nădăjdui cineva pe curând primirea unei sisteme monetare și generale într'acest ram al cunoștințelor omenești*“. Multă vreme încă fiecare neam își va avea măsurile, greutatea și monetele sale, deși mai toți înțeleg că o asemenea unitate ar fi folositoare tuturor fără să atingă câtuși de puțin naționalitatea vreunui“.

Idealul unei *unificări monetare mondiale*, nu s'a putut realiza nici astăzi deși a fost propusă de atâtea ori și este continuu discutată chiar și în zilele noastre. Faptul că Ion Ghica apăra un astfel de punct de vedere, acum aproape un veac în urmă dovedește buna lui judecată și curajul de a-și exprima părerile, oricât de îndrăznețe și înaintate ar fi.

După 1861, Ion Ghica publică o serie întreagă de studii asupra diferitelor probleme economice interesând țara noastră, căutând să răspândească concepțiuni noi și să apere formule occidentale de organizare ce-i se păreau necesare propășirii poporului românesc.

Astfel, în studiul său „*Prejudețe și vămi*“

(„Independența“, 1861) combate prejudecățile în legătură cu prohibițiunile și protecțiunea vamală; le numește „ireșuri și slăbiciuni“. Se declară un partizan hotărît al libertății comerciale, invocând tot felul de argumente în acest sens. Cât era de convins Ion Ghica în această privință o putem constata și altfel. În lucrarea sa: „Trei ani în România“, publicată în 1876, el scrie foarte neted:

„Cât pentru mine, orice s'ar zice, declar sus și tare că sunt liber-eșangist, pentru toate țările în general și mai cu deosebire pentru România, care numai prin liberul schimb poate ajunge a avea într'o zi o industrie națională, să ajungă a fabrica astfel ca fără subvențiune să poată concura înăuntru cât și în afară pentru obiecte cu fabricile străine“.

Ion Ghica și-a dat seama de timpuriu de necesitatea creditului în țara noastră, pentru acel prim început de organizare economică, pe baze moderne. De aceea nenumărate sunt studiile sale asupra creditului.

Amintim:

„*Deprecierea valorii și creditului*“, cu *statutele Băncii Române* (1861) în care face o minunată analiză a creditului și a rolului său în viața economică.

„După cum o dovedește numele — spune Ion Ghica — creditul este credința că la timp determinat, împrumutătorul își va lua îndărăt obiectul ce a încredințat altuia. El naște din încrederea în persoane sau în lucruri: trăiește și crește prin intensitatea acelei credințe și atârnă dela gradul de moralitate de capacitate și de activitate a persoanelor care se servesc cu dânsul, dela buna întrebuințare ce fac și dela stabilitatea lucrurilor. *Orice împrejurare, orice prefacere în ordinea morală sau*

materială are înrâuriri asupra-i, întocmai ca schimbările în starea atmosferei asupra barometrului, crește și scade, se suie și se coboară, după acele întâmplări“.

Față de necesitatea organizării unui credit agricol, spre a scăpa pe marii proprietari de pământ din ghiarele cămătarilor străini, Ion Ghica elaborează proiectul de organizare al unei *Bănci Române*, „o bancă de scont și circulație, de depozite de produse, de obiecte și de efecte de comerț, de industrie agricolă și ipotecare“, cu un capital de *un milion de galbeni*.

Mai târziu, în 1864, când începe publicarea „*Convorbirilor economice*“ primul capitol tratează „*Creditul*“, cu o expunere clară a operațiunilor de bancă și cu arătarea modului cum este organizat creditul în apus. Vorbește de bănci de emisiune și în special de *Bank of England*, de casele de compensație „*Clearinghouse*“-uri, de băncile comerciale și de depozit „*Joint stock banks*“ și nu pierde din vedere să ne amintească și de bancherii acelor vremuri, din București „*Banca Poumay*“, Halfon și Fii, Banca Otomană din piața Sf. Gheorghe, etc.

În sfârșit, în 1873, când se ajunge după îndelungate lupte și greutăți să se organizeze și la noi „*Creditul Funciar Rural*“, pe baze de mutualitate, Ion Ghica este un cald apărător al acestor instituții al cărei prim director și organizator minunat a și fost. Publică și un studiu remarcabil: „*Considerațiuni asupra Creditului Funciar Român*“ (1873), răspunzând cu strălucire la toate argumentele ce se aduceau împotriva noii întreprinderi, mai ales de cei ce doreau să obțină concesiunea acestei instituții spre a o organiza pe baze capitaliste, cu ajutorul capitalului străin.

Ion Ghica, spirit luminat și pătrunzător, informat și călătorit și-a dat seama dela început de însemnătatea căilor de comunicație pentru dezvoltarea economică a unei țări. Insufletit de cel mai curat sentiment de dragoste de țară, dorind fierbinte să vadă România îndrumată pe calea unei propășiri sănătoase, Ion Ghica publică încă din 1848 un studiu asupra *Căilor noastre de comunicație*. Se ocupă de șosele, de căile plutoare, de drumurile de fier și aduce bogate informații de ceea ce se făcuse aiurea, în această privință, în speranță că aceste pilde vor fi imitate și la noi. În 1862 revine din nou asupra acestei probleme, publicând în „*Revista Română*” un bogat și documentat studiu.

Între 1864 și 1882, Ion Ghica dă la iveală minunatele sale „*Convorbiri economice*”, în care tratează, într’o formă originală și pitorească, cu un neasemuit talent de povestitor, diferite capitole ale științelor economice. Rând pe rând se ocupă de *muncă, credit, împrumuturile Statului, proprietate, industrie, finanțele, producțiunea, consumațiunea și schimbul*. Aceste studii sub numele de „*Convorbiri economice*” sunt tipărite în broșuri separate sau în volume, din care au apărut trei edițiuni, în viață fiind Ion Ghica, ceea ce dovedește marele lor interes și felul cum au fost primite de lumea intelectuală din vremea sa.

În toate aceste studii economice — sub formă de convorbiri — Ion Ghica pleacă totdeauna dela starea de lucruri din țară, pe care o descrie în colorile cele mai vii și mai expresive. El combătea tot ce era rău și învechit și îndemna către o nouă îndrumare, din care să iasă belșug și propășire pentru neamul românesc. Preocuparea de a fi util țării sale și gândul de a provoca o schimbare în stările

social-economice din vremea sa, răsare la fiecare pagină, cu puterea unei adevărate obsesiuni. *Judecăți abstracte și formule teoretice nu se întâlnesc prea multe în această operă de seamă a lui Ion Ghica.* Predomină aprecierea critică a stării noastre economice și indicarea către ce țeluri urmează să ne îndreptăm acțiunea creatoare, cea ce-l așează printre adevărații îndrumători și educatori ai neamului nostru, în epoca de renaștere și consolidare națională.

Vorbind de muncă și rostul ei în procesul economic, Ion Ghica folosește prilejul a critica aplecarea bolnăvicioasă spre birocratie și funcționarism, observată pe vremea lui, mai ales în pătura conducătoare. Vorbind de capital ca factor de producție arată că numai munca și spiritul de cruțare (economie) pot alimenta capitalurile, atât de necesare punerii în valoare a bogățiilor naturale.

Ocupându-se de producțiunea economică, arătând rostul și rolul industriei într'o economie națională, critică fără cruțare obiceiul acelor vremi, când tot românul se îmbulzea spre slujbe gras plătite, iar „*comerțul și industria sunt lăsate pe mâna Nemților și Ovreilor. Stăm cu mâinile în sân și ne bocim că ne copleșesc străinii. Jurnalistica, politica militantă, limbuția tribunei și birocratia par singurile cariere demne de un român, singurul tărâm în care crește gloria, considerațiunea, stima și averea*“. Alături de aceste observațiuni crude, dar adevărate, Ion Ghica nu pierde apoi din vedere și ne arată ce se petrece aiurea, dovedind cu acest prilej o excelentă documentare și o bună judecată a lucrurilor.

Cât de mare Român și întreg la minte ne apare Ion Ghica, atunci când se ocupă de proprietate și de regimul agrar din țară, în vremea lui.

Adânc pătruns de principiile fundamentale ce stau la baza ideii de proprietate, Ion Ghica se exprimă astfel:

„Proprietatea pământului este atât de inerentă naturii omului, încât este de însemnat că din toate proprietățile, la niciuna nu ține el ca la proprietatea de pământ; nu iubește nicio avere cum iubește casa în care s'a născut, arborele în umbra căruia a copilărit. Proprietatea pământului este cea mai sacră din toate, căci ea unind familia prin interese și prin sentimente, desvoltă într'însa toate virtuțile domestice, care devin mai în urmă izvorul virtuților sociale. *Omul care nu are amorul familiei și al proprietății nu va avea niciodată amorul patriei*“. Iar în altăparte, el spune: „*Fără proprietate nu putem vedea alta decât mizerie și barbarie. Proprietatea îmboldește munca*“.

Ocupându-se pe larg de reforma agrară dela 1864, el o aprobă în principiile ei fundamentale, arătând însă și laturile slabe.

„*In ceea ce privește împrumutul fostului clăcaș, vă pot încredința că sunt un vechiu partizan al acestei idei, nu pentru că am putut crede vreodată că se poate lua ceva, cât de puțin, dela cineva și a se da la altul; dar pentru că vedeam în regulament și în firmanul dela 1862, în prescripțiunile întitulate „datorii reciproce“, un drept exercitat de foștii clăcași asupra unei părți din pământul proprietarului precum și pentru proprietar un drept asupra muncii plugarului*“.

„După legea din 1831, precum și după firmanul din 1832, nici proprietarul, nici munca nu erau libere, în toată accepțiunea cuvântului; legea le robea pe amândouă.

„Am fost totdeauna pentru recunoașterea fostului clăcaș ca proprietar pe partea de pământ ce-i acorda regulamentul, fiindcă vedeam în această măsură desființarea a două robii: robia muncii și a robiei pământului; fiindcă vedeam într'această măsură întemeierea dreptului de proprietate pe bazele pe care se află așezată în Occident; pentru că vedeam într'însa și singurul remediu de a îndrepta lovirile aduse proprietății și libertății omului de pravila lui Caragea și condica lui Calimach, de regulament și de firmanul din 1852.

„Am fost totdeauna pentru împrumutarea țăranului clăcaș pentru că aceasta fiind o chestiune care interesa marea parte a Românilor, pe 400.000 familii plugari, oameni puțini luminați, putea să facă să periclitizeze libertățile noastre, pentru că putea să aducă o perturbațiune mare.

„Aceasta însă m'a făcut să consider pe acei cari nu cugetau ca mine ca răi Români, toate convicțiunile sunt respectabile, când sunt adânc împlântate în spirit.

„Am fost pentru împrumutarea țăranului fiindcă claca era o cauză de dezarmonie și de luptă, în clasele societății române, luptă care trebuia să înceteze, devălmășia care nu poate exista și nu trebuie să existe în starea de civilizație.

„Devălmășia este un început sau o urmare a comunismului; mărturisesc însă că n'am cugetat niciodată ca să poată lua cineva cel mai mic lucru, cea mai mică valoare, fie chiar în numele patriei și al binelui general, fără dreaptă și deplină despăgubire“.

După cum se vede din aceste lungi pasagii citate Ion Ghica era adânc pătruns de toată justificarea economică și socială a reformei agrare, fără însă a admite abateri principiale dela legile fundamentale ce stau la temelia ideii de proprietate. În această ordine de idei el combate principiul inalienabilității pământului, deoarece această dispoziție a legii din 1864 este „atentatorie proprietății și liberelor transacțiuni, contrarie regulilor și legilor naturale“.

Studiile și cercetările lui Ion Ghica în legătură cu finanțele publice sunt pe cât de interesante, pe atât de documentate. Alături de informațiuni prețioase, cum sunt cele privitoare la modul cum s'au contractat împrumuturile Stern și Oppenheimer, modele de operațiuni împovărătoare pentru țara noastră, aceste studii cuprind observațiuni drepte asupra stărilor economice și sociale, de o mare valoare documentară. Astfel Ion Ghica biciuește cu neîntrecutul său talent și cu o fină ironie, moravurile timpului său, birocrăția, slujbomania, aplecarea spre o consumație grăbită a averilor în viață ușoară și nefolositoare. *„Ideea de trai și de ostentație înneacă dorința de a observa, de a studia și de a lumina“*.

Iar mai departe, tot el este nevoit să constate, cu adâncă amărăciune, cum clasa boerească nu dă pildă unei mai bune înțelegeri a vremurilor schimbate și nici nu caută să se adapteze noilor împrejurări.

Alături de aceste observațiuni privind țara noastră, la epoca când scrie, Ion Ghica face în studiile sale financiare adevărate expuneri de teorie și tehnică financiară, citând la tot pasul opiniunile marilor economiști și oameni de stat străini. El emite totdeauna idei și opi-

niuni drepte și cu judecată, căutând să strecoare la tot pasul păreri și sfaturi de mare valoare.

„Bogăția unui popor“ — spune Ion Ghica — „se măsoară după mărimea trebuințelor ce își satisface. Adevăratul merit al omului de Stat, al economistului și al financiarului este de a ști să satisfacă trebuințele naționale, una după alta, în ordinul cel mai priincios și cel mai folositor dezvoltării politice și economice a națiunii. Împlinirea lor nu trebuie să fie nici rezultatul impunerilor dinafară, nici al prejudecăților și impaciențelor dinlăuntru“.

Dându-și seamă de strânsa legătură între situația economică și cea financiară a unei națiuni, Ion Ghica încearcă să stabilească un raport între venitul național, buget, și impozite pe cap de locuitor, în comparație cu alte țări, ceea ce constituie iarăși o dovadă mai mult de puterea de discernământ și dreaptă judecată ce avea Ion Ghica.

Cine va scrie istoria financiară a României nu va putea trece peste nevoia de a consulta operele lui Ion Ghica în această materie, în care va găsi documentate, observății prețioase și multe constatări judicioase.

În lucrarea sa „*Trei ani în România*“, se găsește de asemenea o interesantă expunere asupra finanțelor țării în perioada dintre 1871—1876 și apoi o cercetare critică a politicii noastre vamale. În special convenția vamală încheiată în 1875 în Austro-Ungaria este aspru criticată de Ion Ghica, căci „Convențiunea aceasta nu corespunde la niciuna din trebuințele române, nu satisface nici trebuințele comerciale, nici pe cele industriale. La facerea ei nu a existat din partea guvernului de aci nici o idee economică, pe când interesele au-

stro-ungare a fost căutate și îngrijite cu cea mai mare sollicitudine“. Și în acest studiu, Ion Ghica face din nou o caldă profesiune de credință în favoarea liberului schimb, dela care de altfel nu s'a depărtat niciodată.

În lucrările sale „*Insula Prosta*“ și „*Două călătorii în vis*“, Ion Ghica descrie o organizare social-economică ideală, pe baze cooperatiste și liber-schimbiste, lăsând să se înțeleagă cam în ce direcție socoate el că ar trebui îndrumată organizarea țării noastre pe tărâm economic.

Iată cine a fost Ion Ghica; iată opera lui economică. Vorbind despre economistul Ion Ghica, *Dr. C. Istrate*, în cuvântarea de recepție la Academia Română, spune:

„Ca economist, scrierile sale sunt de o importanță excepțională și afară de Marțian, nimeni n'a văzut mai clar, ca el, situația țărilor noastre și este primul și singurul care a vulgarizat chestiunile economice sub forma de convorbiri“.

Iar *D. A. Sturdza* răspunzând D-rului *C. Istrati*, adăuga:

„Ion Ghica este fără îndoială economistul cel mai distins cel-a avut România și bărbatul care în această direcțiune a tras brazde adânci și binefăcătoare“.

Opera economică a lui Ion Ghica n'a pierdut nici până astăzi din valoarea ei. Iar economistul Ion Ghica, prin claritatea ideilor expuse, prin bogăția materialului ce a întrebuintat și comentat, prin curajul cu care a combătut prejudecățile timpului său și a apărat ideile cele mai generoase, prin talentul său neîntrecut, cu care a știut să prezinte problemele cele mai aride și mai ales pentru preocuparea

lui neîntreruptă de a fi un dascăl și un îndrumător al nației sale în ce privește organizarea ei (economică și financiară) și-a asigurat un loc de frunte în cultura românească, și i-a dat dreptul la veșnica noastră recunoștință.

Om politic chibzuit, savant, literat I. Ghica, prin activitatea îndelungă ce a desfășurat-o în perioada frământată de renaștere națională, răsare cu mult deasupra contemporanilor săi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cărțulii din

„Cunoștințe folositoare“

despre

Țări Străine

Lituania de *Gh. Năstase*

Danemarca de *Magda Nicolaescu*

Elveția de *Tr. Zaharia*

Belgia de *Tr. Zaharia*

Afganistanul de *I. Simionescu*

Din Norvegia de *I. Conea*

Japonia de *I. Simionescu*

Abisinia de *I. Simionescu*

Austria veche de *I. Simionescu*

Polonia de ieri de *I. Simionescu*

New-York de *P. Comarnescu*

Sfântul Munte de *A. Cosma*

Finlanda de *I. Simionescu*

A apărut la „CARTEA ROMÂNEASCĂ“:

I. Simionescu

Oameni aleși Vol. II: *Românii* Ed. IV. 1938.
Lei 80.

Bătrânii: N. Olarul, N. Milescu, D. Cantemir;

Luptătorii: Ștefan, Mihai, A. Iancu;

Pionierii: Șincai, Lazăr, D. Golescu, Asachi,
P. Poenaru, Eliade-Rădulescu;

Ziditorii: Kogălniceanu, I. C. Brătianu, C. A.
Rosetti, Maiorescu, Sp. Haret;

Indrumătorii: Alexandri, Creangă, Eminescu,
Vlahuță, Coșbuc, N. Grigorescu. C. Porumbescu;

Biserica: V. Costache, A. Șașuna;

Știință: Cobălcescu, Poni, I. Ghica, I. Ionescu-
dela Brad, Dr. I. Cantacuzino;

Erot necunoscuți: M. Lupescu, I. Codru-Dră-
gușani;

Un uitat: B. P. Hașdeu.

Din

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

s'au tipărit

2.377.000 exemplare

BIBL. UNIV. CLUJ

0935 15. II. 1940

EXEMPLAR LEGAL

ENERGII STRĂINE

- A. 28. **Oamenii de inițiativă** de APOSTOL D. CULEA.
A. 29. **Henri Ford** de ING. N. GANEA.
A. 35. **Din viața oamenilor întreprinzători** de APOSTOL D. CULEA.
A. 40. **M. Berthelot** de M. ZAPAN.
A. 42. **Goethe ca naturalist** de PROF. I. SIMIONESCU.
A. 53. **E. Roux** de DR. G. MARINESCU.*
A. 58. **Newton** de O. ONICESCU.*
A. 66. **Din viața marilor fizicieni și chimiști** de C. ALLACI.*
A. 67. **Descartes** de O. ONICESCU.*
C. 45. **Oliarul Savant** de I. SIMIONESCU.*
C. 67. **N. Machiavelli** de VL. BOANTA.*
C. 69. **I. Urban-Jarnik** de A. GOROVEI.*

ASTRONOMIE

- A. 15. **Planeta Marte** de ION PAȘA.
A. 16. **Dela Omer la Einstein** de GENERAL SC. PANAITESCU.
A. 22. **Nebuloasele** de M. E. HEROVANU.
A. 24. **Scrisorile cerești (Meteorite)** de I. SIMIONESCU.
A. 26. **Mercur și Venus** de C. NEGOIȚĂ
A. 68. **Stele noi** de C. ARGINTEANU.*

FIZICO-CHIMIE

- A. 18. **Razele X** de AL. CIȘMAN.
A. 21. **Fulgerul și trăsnetul** de C. G. BRADEȘTEANU.
A. 25. **Din istoricul electricității** de STEL. C. IONESCU.
A. 30. **Noțiuni de electricitate** de ING. CASETTI.
A. 38. **Electrochimia și electroliza** de N. N. BOTEZ.
A. 41. **Izvoare actuale de energie** de E. SEVERIN.
A. 63. **Circulația materiei** de PROF. I. SIMIONESCU.*
D. 4—5. **Aerul lichid** de ILIE MATEI.
D. 25. **Gezele otrăvitoare** de DR. M. ZAPAN.*

ȘTIINȚELE NATURALE

a) Zoologie

- A. 4. **Albinele** de T. A. BĂDĂRĂU.*
A. 8. **Furnicile** de I. BĂDĂRĂU.*
A. 14. **Porumbelii meszgeri** de V. SA-DOVEANU.
A. 20. **Protozoarele** de I. LEPSI.
A. 50. **Șobolani și șoareci** de PROF. RADU VLĂDESCU.*
A. 59. **Fluturii de zi** de I. SIMIONESCU.*
A. 60. **Fluturii de noapte** de I. SIMIONESCU.*

- A. 64. **Păseri de apă** de C. S. ANTO-NESCU.*
A. 74. **Instrumente omenеști la plan-
te și animale** de I. SIMIONESCU.*
D. 59. **Insectele vătămătoare arbori-
lor roditori** de GH. FIȘTESCU.*

b) Botanică

- A. 23. **Bacteriile folositoare** de I. POPU-CĂMPEANU.
A. 56. **Plante carnivore** de I. POPU-CĂMPEANU.*
A. 65. **Fiori de primăvară** de I. SIMIO-NESCU.*
A. 71. **Plante străine din comerț** de I. POPU-CĂMPEANU.*

c) Geologia-Paleontologia

- A. 3. **Gazurile Naturale** de I. SIMIO-NESCU.*
A. 33. **Animale de demult** de I. SIMIO-NESCU.
A. 34. **Lămurirea potopului** de I. SI-MIONESCU.
A. 49. **Petrolul** de I. SIMIONESCU.*
A. 54. **Cutremururile** de I. SIMIONESCU.*
A. 57. **Chilimbarul** de A. RABICHON.*
A. 62. **Sarea** de I. SIMIONESCU.*

d) Anatomie-Fiziologie

- A. 17. **Cum vedem** de DR. I. GLAVAN.
A. 37. **Ficatul și boala ei** de DR. M. CĂHANESCU.
A. 47. **Vitaminele** de DR. N. GAVRI-LESCU.*
A. 55. **Cum birue viața** de DR. V. ZA-HARESCU.*
A. 61. **Glande cu secreție internă** de DR. C. PARHON.*

e) Biologie

- A. 43. **Viața'n munți** de I. SIMIONESCU.*
A. 44. **Biologie** de I. SIMIONESCU.*
A. 45—46. **Fauna Mării Negre** de BĂ-DESCU M. și CĂRĂUȘU S.*
C. 10. **Viața în adâncul marilor** de C. MOTĂȘ.*

MEDICINĂ-IGIENĂ

- A. 72. **Tutunul, fumații, și sănătatea** de DR. N. GAVRILESCU.*
A. 73. **Boalele inimii** de DR. C. BACA-LOGLU.*
A. 75. **Cancerul** de DR. I. GHEORGHIU.*
B. 8. **Sifilisul** de DR. E. GHEORGHIU.
B. 9. **Despre scarlatină** de DR. I. GHEORGHIU.
B. 14. **Pelagra** de PROF. V. BABEȘ.*
B. 33. **Mama și copilul** de PROF. M. MANICATIDE.*
D. 40. **Friguri de bălă** de DR. T. DUMITRESCU.

- B. 44. **Conjunctivita granuloasă** de DR. GLAVAN.
 B. 45. **Burueni de leac** de A. VO-LANSCHI.
 B. 49. **Lingoarea** de DR. I. DUMITRESCU.
 B. 50. **Blenoragia sau scularmentul** de DR. N. IOAN.
 B. 52. **Apa de băut** de DR. I. BALTEANU.
 B. 53. **Tifosul exantematic** de TUDOR DUMITRESCU.
 B. 57. **Cum să trăim** de DR. F. GRUN-FELD.

AGRICULTURĂ

- B. 20. **Răsadnița și plantele din ră-sad** de V. SADOVEANU.
 B. 38. **Sieca de zahăr** de C. LACRI-TEANU.
 B. 47. **Cultura tomatelor** de I. ISVORAN.
 B. 51. **Practica agricolă** de A. BEJE-NARU.
 B. 56. **Cartoful** de I. POPU-CĂMPEANU.
 B. 65. **Plante de nutreț** de PETRONIUS BEJAN.*
 B. 67. **Lupta contra secetel** de M. GR. HULUBEI.*
 D. 37. **Yucca, o nouă plantă textilă** de FR. BRANDRUP.*

GOSPODĂRIE

- B. 22. **Văpsitul cu burueni** de A. GO-ROVEI.*
 B. 24. **Păstrarea carnei de porc** de G. GHEORGHIU.*
 B. 42. **Sfaturi practice** de ING. A. SCHORR.
 B. 46. **Sfaturi casnice** de MAICA RA-LUCA.
 B. 48. **Rețete Pentru gospodine** de MAICA RALUCA.
 B. 54. **Boalele animalelor** de I. POPU-CĂMPEANU.
 B. 60. **Vaca cu lapte** de M. GĂTAN*.
 B. 61. **Mierea și Ceara** de CONST. IO-NESCU-CRISTEȘTI.*
 B. 63. **Creșterea păsărilor și boalele lor** de PETRONIUS BEJAN.*
 B. 64. **101 feluri din ouă** de SANDA MARIN*
 B. 68. **101 Feluri din cartofi** de SANDA MARIN.*
 B. 69. **Laptele și produsele lui** de DR. MARIN GĂTAN.*

INDEMNURI PRACTICE

- B. 55. **Lucrări din pănuși de porumb** de TITUS G. MINEA.
 B. 58. **Lucrări din pae și sorg** de TITUS G. MINEA.*
 D. 36. **Împăierea păsărilor** de N. C. PANESCU.*

- D. 29. **Scoaterea petelor de Vic-toria A. VELCULESCU.**

MECANICĂ

- D. 2. **Motorul Diesel** de ING. CASETTI.*
 D. 7-9. **Locomotiva** de ING. CASETTI.
 D. 13. **Gări și trenuri** de G. ȘIADBEI.
 D. 19. **Fotografia** de DR. M. ZAPAN.
 D. 21. **Șase montaje de radio** de DR. M. ZAPAN.
 D. 22. **Cinematografia** de M. ZAPAN.
 D. 23. **Automobilul** de CAP. M. PANTAZI.
 D. 31. **Fianorul** de ING. G. LIPOVAN.*

INDUSTRIE

- D. 3. **Industria Parfumului** de E. SEVERIN.
 D. 6. **Indust. Azotului** de L. CATON.
 D. 17. **Ce se scoate din cărbuni** de PROF. C. V. GHEORGHIU.
 D. 18. **Industria materiilor colorante** de G. A. FLOREA.
 D. 20. **Industria zahărului** de G. I. BABOIANU.
 D. 24. **Fabricarea sticlei** de G. A. FLOREA.
 D. 34. **Fabricarea produseor din vi-nuri** de DR. N. COSTEANU.*
 D. 35. **Amidonul și Glucoza** de EUGEN NEVEN.*
 D. 36. **Parumuri și sulfamari** de L. POTAMIANO.*

ECONOMIE.-SOCIOLOGIE

- A. 32. **Cifrele** de G. M. LĂZĂRESCU.
 A. 35. **Soc. nașunilor** de A. GOROEI.
 A. 69. **Streșăria** de V. GHEȚEA.*
 A. 70. **Invățătura lui Gandhi** de TH. SIMENSCHI.
 B. 17. **Rătăcirii bolșeviste** de I. MIHAI.
 B. 36. **Omul și societatea** de AL. GIUGLEA.
 B. 40. **Volul obșteșc** de A. GOROEI.
 B. 41. **Banul** de A. GIUGLEA.
 B. 43. **Calendarul** de A. GIUGLEA.

DIVERSE

- D. 13. **Gări și trenuri** de GH. ȘIADBEI.
 D. 16. **Tiparul** de VASILE ROMANESCU.
 D. 28. **Innotul** de P. EPUREANU.*
 D. 30. **Cum navigă cărăbiile** de SPAR-DECK.*
 D. 32. **Cartea Românească** de I. SIMIONESCU.
 C. 58. **Cartea și importanța lui** de A. PIȚU.

La comandă se va scrie Scria (A. B. C. D.) și numărul.